

A SZÖVEGALKOTÁS

Meseszövés

AKADÁLY NÉLKÜL

modul adaptációja
beszéd fogyatékos tanulók
együttneveléséhez

**SZÖVEGÉRTÉS-
SZÖVEGALKOTÁS**

BESZ-IX.4-AdB

A modult készítette:

Kolláth Erzsébet, Montay Beáta

Az adaptációt készítette:

Hernádi Krisztina

SULINova
Köznevelési, Fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Központ

Magyarország célba ér

A modul célja	A tanulók aktív szókincsének bővítése rokon értelmű szavak keresésével
Időkeret	2×45 perc
Ajánlott korosztály	7–9 év
Modulkapcsolódási pontok	<p><i>Tágabb környezetben</i> Anyanyelv, környezetismeret, ének-zene, drámajáték</p> <p><i>Szűkebb környezetben:</i> Beszédművelés – szókincsfejlesztés</p> <p><i>Ajánlott megelőző tevékenységek</i> Szókincsfejlesztés – szógyűjtés modul, beszélgetőkör, szókincsfejlesztés – rokon értelmű szavak</p> <p><i>Ajánlott követő tevékenységek</i> Meseszövés</p>
A képességfejlesztés fókuszai	Beszédbátorság, dramatikus készség, fantázia, nyelvi találékonyság, szóbeli és írásbeli kifejezőkészség, szókincsbővítés

AZ ADAPTÁCIÓ KÖRE

A beszédfogyatékosok köre igen heterogén. Azonos beszédhibafajtán belül is nagyfokú az eltérés, hiszen a tünetek jellege, a beszédsérülés foka, fejlődési üteme, a kísérő problémák jellemzői egyénenként különbözők. A beszédzavarok egy-egy tanulónál halmozottan is előfordulhatnak. Az iskolai oktatás, az egyéni megsegítés a pedagógiai, logopédiai ellátás, a beszédbeli akadályok jellegétől függ. Ezek az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- Megkésett beszédfejlődés
- Diszfázia
- Súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar
- Diszlália
- Orrhangzós beszéd
- Dizartria
- Dadogás
- Hadarás
- Diszfónia
- Mutizmus
- Diszlexia
- Diszgráfia

AJÁNLÁS

A kooperatív munka során a 4 fős heterogén csoportok kialakítását javasoljuk.

„Gondolkozz, írd le, oszd meg!” kooperatív technika: a felvetett problémán mindenki egyénileg elgondolkozik. Párban is megbeszélik. A két pár közösen is megvitatja a problémát.

„Kerekasztal” kooperatív technika: szóforgó írásban: a csoport listát készít, körbe adnak egy lapot, amelyre mindenki feljegyzi a gondolatait.

A beszédfoгыatékos gyermekek többségére jellemző az anyanyelv fejlődésében tapasztalható kisebb-nagyobb elmaradás. A verbális fejlesztés ezért célként és eszközként is megjelenik, szinte valamennyi tevékenység közben. Ennek feladata a tanuló közlési vágyának, szabad önkifejezésének elősegítése. Kezdetben fogadjuk el és segítük a gyermek egyéni kommunikációs formáit, ezzel is erősítve egy magasabb kommunikációs szint elérését.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Kooperatív tanulási módszerek, alapfokú drámapedagógiai ismeretek

Kodály Zoltán – Ádám Jenő: *Énekes könyv. Általános iskola 4. osztály.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994.

Camille Saint-Saëns: Az állatok farsangja. In: Pécsi Géza: *Út a muzsikához. A programzene szóval és zenével.* Hungaroton, 1989.

Dr. Kósa Vilma – Dr. Előd Nóra – Juhász Magdolna – Kovács Andrásné – Szűcsné Pintér Rozália: *Add tovább! Drámajátékok 1. osztályosoknak.* Candy Kiadó, Veszprém

Lázár Ervin: *A hétfejű tündér.* Móra Kiadó, Budapest, 1980.

Jenei Andrea (szerk.): Ajánlások beszédfoгыatékos gyermekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez. Szövegértés-szövegalkotás. sulNova Kht., Budapest, 2006.

ÉRTÉKELÉS

Szöbéli szempontjai: részvétel a közös munkában, a figyelem és az együttműködés szintje, aktivitás, igényesség

VÁZLAT

A sokféle felkínált tevékenység célja, hogy a feldolgozás menete különböző szempontokhoz illeszkedhessék. Az általunk szürkével jelölt mezők egy lehetséges bejárású út vonalat jelölnek, amely a szükségleteknek megfelelően tetszés szerint alakítható, megváltoztatható. Világosabb szürkével a gyerekek haladási tempójának megfelelő, egymással párhuzamosan végzett, differenciált tevékenységeket jelenítettük meg.

	Lépések, tevékenységek	Saját adaptációs kiegészítéseim (tevékenység; képesség)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz/ Feladat/ Gyűjtemény
					Munkaformák	Módszerek	
I. RÁHANGOLÓDÁS							
1. A	Zenehallgatás Camille Saint-Saëns: Az állatok farsangja 10'		Figyelem, fantázia	Egész osztály	Frontális	Zenehallgatás	Zenei részletek 1-2. osztály CD
B	Én elmentem a vásárba... 10'		Tiszta intonáció, figyelem, emlékezet			Játék	1. melléklet
2.	Így kell járni 5'		Dramatikus készség, ritmusérzék, mozgáskoordináció	Egész osztály	Frontális	Drámajáték	
II. MESE, MESE, MESKETE...							
1.	A mese felolvasása 10'		Figyelem, szóbeli információ megértése Súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar, diszfázia, diszlexia, diszgráfia esetén szükséges lehet néhány szó jelentés-tartalmának pontosítására.	Egész osztály	Frontális	Bemutató Mesehallgatás után a megértést egyszerű kérdésekkel ellenőrizzük.	2. melléklet
2.	Csoportalakítás 5'		Szókincs, összefüggések felismerése Súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar, diszfázia, diszlexia, diszgráfia esetén szükséges lehet néhány szó jelentés-tartalmának pontosítására.	Egész osztály			3. melléklet

	Lépések, tevékenységek	Saját adaptációs kiegészítésem (tevékenység; képesség)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz/ Feladat/ Gyűjtemény
					Munkaformák	Módszerek	
3.	Rokon értelmű szavak keresése 10'		Szövegértés, szövegbeli tájékozódás, szókincs, íráskészség	Differenciált	Egyéni		2. melléklet
A	A sír szó szinonimái		Súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar, diszfázia, diszlexia, diszgráfia esetén a feladat megoldása nehézséget jelenthet.				
B	A nevet szó szinonimái		Súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar, diszfázia, diszlexia, diszgráfia esetén a feladat megoldása nehézséget jelenthet.				
C	A sír és/vagy nevet szó rokon értelmű kifejezéseinek erősség szerinti sorba állítása		Súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar, diszfázia, diszlexia, diszgráfia esetén szükséges lehet az egyéni megsegítés.	A nyelvi készség magasabb szintjén álló gyerekek			
4. A	Az állatok tanácskozása az esetről 15'		Összefüggések felismerése, írásbeli kifejezőkészség, fantázia, együttműködés	Egész osztály	Kooperatív Diszlexia, diszgráfia esetén az írásos feladatoknál szükséges lehet az egyéni megsegítés.	Kerekasztal	
B	Az állatok tanácskozása a sikertelen hernyószabadítás után. 15'		Összefüggések felismerése, írásbeli kifejezőkészség, fantázia, együttműködés	Egész osztály	Kooperatív Diszlexia, diszgráfia esetén az írásos feladatoknál szükséges lehet az egyéni megsegítés.	Kerekasztal	

	Lépések, tevékenységek	Saját adaptációs kiegészítéseim (tevékenység; képesség)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz/ Feladat/ Gyűjtemény
					Munkaformák	Módszerek	
C	Az egyik szereplő véleménye az események folytatásáról 15'		Összefüggések felismerése, írásbeli kifejezőkészség, fantázia, együttműködés		Kooperatív Diszlexia, diszgráfia esetén az írásos feladatoknál szükséges lehet az egyéni megsegítés.	Kerekasztal	
5. A	Szorult helyzetében mit mondhat a hernyó 10'		Összefüggések felismerése, írásbeli kifejezőkészség, fantázia, együttműködés	Egész osztály	Kooperatív Diszlexia, diszgráfia esetén az írásos feladatoknál szükséges lehet az egyéni megsegítés.	Gondolkozz, írd le, oszd meg!	
B	Mit mondhatnak az állatok a hernyónak? 10'		Összefüggések felismerése, írásbeli kifejezőkészség, fantázia, együttműködés		Kooperatív Diszlexia, diszgráfia esetén az írásos feladatoknál szükséges lehet az egyéni megsegítés.	Gondolkozz, írd le, oszd meg!	
C	A hernyó és az egyik állat („csoportállat”) beszélgetése		Összefüggések felismerése, írásbeli kifejezőkészség, fantázia, együttműködés		Kooperatív Diszlexia, diszgráfia esetén az írásos feladatoknál szükséges lehet az egyéni megsegítés.	Gondolkozz, írd le, oszd meg!	
6.	Jelenetalkotás 20'		Kifejezőkészség, fantázia, dramatikus készség, együttműködés	Egész osztály	Csoport Verbális-nonverbális megnyilvánulások differenciált kezelése szükséges, a sérülés típusától és súlyossági fokától függően.	Drámajáték	

	Lépések, tevékenységek	Saját adaptációs kiegészítéseim (tevékenység; képesség)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz/ Feladat/ Gyűjtemény
					Munkaformák	Módszerek	
III. ZÁRÁS, ÉRTÉKELÉS							
A	A diákok visszajelzései, a tanító értékelése 5'		Emlékezet, önismeret, önértékelés	Egész osztály			
B	A csoportok önértékelése 5'		Ön- és társismeret		Frontális	Megbeszélés	

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

Tanítói instrukciók

I. RÁHANGOLÓDÁS

1.

A) ZENEHALLGATÁS (PÉCSI GÉZA: ÚT A MUZSIKÁHOZ)

Camille Saint-Saëns: Az állatok farsangja (Tyúkok és kakasok, az elefánt, a kenguruk, akvárium, madárház)

Az osztály meghallgatja a zenemű rövid részleteit. Egy-egy részlet lejátszása után megpróbálják kitalálni, hogy milyen állatot ábrázolt a zene. Hogyan jelenítette meg a zene az adott állatot? (Tempó, hangmagasság, hangszerek hangszíne, hangerő stb.)

B) ÉN ELMENTEM A VÁSÁRBA...

A jól ismert gyerekdalt közösen énekli el az osztály, majd megismétlik úgy is, hogy kiosztják a szerepeket.

Saját adaptációs kiegészítem:

2. ÍGY KELL JÁRNI!

A gyerekeknek azoknak az állatoknak a mozgását kell utánozniuk, amelyeket a tanító nevez meg. A játékot kis történettel indítja: Megérkeztünk a sűrű erdőbe. Ha nagyon figyelünk, sokféle állattal találkozhatunk. A sűrűből egy róka settenkedik elő. A nyúl futva menekül. Hatalmas barnamedve cammog át az ösvényen. Kicsi borz szalad szaporán a bokor alatt. A fűben hőscincér mászik. Egy katica most röppent fel szárnyait kitérve. A réten egy kecske legelészik.

Saját adaptációs kiegészítem:

II. MESE, MESE, MESKETE...

1. A MESE FELOLVASÁSA

A tanító felolvassa Lázár Ervin A hétfejű tündér című meséjéből a fába szorult hernyóról szóló részletet.

A történetben szereplő állatok nevét felírja a tanító a táblára.

Spontán reakciók meghallgatása.

Beszédértési-beszédészlelési zavar, diszfázia, diszlexia-diszgráfia esetén szükség lehet néhány szó jelentéstartalmának pontosítására. Mesehallgatás után a megértést egyszerű kérdésekkel ellenőrizzük.

Saját adaptációs kiegészítem:

2. CSOPORTALAKÍTÁS

A gyerekek névre szóló szókartyákat kapnak, amelyeken az állatokkal kapcsolatos szavak olvashatók. (Heterogén csoportok alakítása.) Az állatok nevei a terem különböző pontjain vannak elhelyezve.

Minden gyerek kiválasztja azt az állatot, amellyel a nála lévő szó kapcsolatba hozható, s az lesz az ő csoportjának állata.

Beszédértési-beszédészlelési zavar, diszfázia, diszlexia-diszgráfia esetén szükség lehet néhány szó jelentéstartalmának pontosítására (sunyi, fűrge, fufangos stb.).

Saját adaptációs kiegészítem:

3. ROKON ÉRTELMŰ SZAVAK KERESÉSE

Mindenki megkapja a mesét. Ebből kell kikeresniük az adott szavak rokon értelmű megfelelőit. Az ellenőrzés során a differenciált feladatok megoldásából csak egy-egy hangzik el.

Hogyan sírt a hernyó? A sír szó rokon értelmű megfelelőit kell kikeresni, s a talált szavakat leírni.

Hogyan nevetett a róka? A nevet szó nevet rokon értelmű megfelelőit kell kikeresni, s a talált szavakat leírni.

Sír és/vagy nevet szó rokon értelmű kifejezéseit kell kikeresni a meséből és erősség, nagyság szerinti sorba állítva leírni.

Beszédértési-beszédészlelési zavar, diszfázia, diszlexia-diszgráfia esetén szükséges lehet az egyéni megsegítés.

Saját adaptációs kiegészítem:

4.

A) AZ ÁLLATOK TANÁCSKOZÁSA AZ ESETRŐL

A csoport egyik tagja a csoportnévként szereplő állatot személyesíti meg, a többiek tetszés szerint választanak szereplőt a meséből.

A kerekasztal kooperatív technikával párbeszédet írnak, amelynek témája az állatok tanácskozása a hernyó beszorulásáról, kiszabadításáról. (A papír kétszer-háromszor is körbejárhat, amíg az idő engedi.)

A csoportok az elkészült párbeszédet felolvassák társaiknak.

Diszlexia-diszgráfia esetén az írásos feladatoknál szükséges lehet az egyéni megsegítés.

B) AZ ÁLLATOK TANÁCSKOZÁSA A SIKERTELEN SZABADÍTÁS UTÁN

A csoport egyik tagja a csoportnévként szereplő állatot személyesíti meg, a többiek tetszés szerint választanak szereplőt a meséből.

A kerekasztal kooperatív technikával párbeszédet írnak, amelynek témája az állatok tanácskozása arról, hogy mit csináljanak a sikertelen kiszabadítás után. (A papír kétszer-háromszor is körbejárhat, amíg az idő engedi.)

A csoportok az elkészült párbeszédet felolvassák társaiknak.

Diszlexia-diszgráfia esetén az írásos feladatoknál szükséges lehet az egyéni megsegítés.

C) AZ ESEMÉNYEK FOLYTATÁSA EGY SZEREPLŐ SZEMSZÖGÉBŐL

A csoportok a saját „csoportállatuk” nevében írják le a kerekasztal kooperatív technikával, hogy mit csináltak a sikertelen hernyószabadítás után. Az ellenőrzéskor az általuk legjobbnak ítélt mondatokat olvassák fel.

Diszlexia-diszgráfia esetén az írásos feladatoknál szükséges lehet az egyéni megsegítés.

Saját adaptációs kiegészítem:

5.

A) SZORULT HELYZETÉBEN MIT MONDHAT A HERNYÓ?

Miután egyénileg mindenki gondolkozott azon, hogy mit mondhat a hernyó szorult helyzetében, csoporton belül, párban megbeszélnek, a párok is megosztják egymással gondolataikat. Párbeszédüket leírják. Végül a csoportok társaiknak is elmondják gondolataikat.

Diszlexia-diszgráfia esetén az írásos feladatoknál szükséges lehet az egyéni megsegítés.

B) MIT MONDHATNAK AZ ÁLLATOK A HERNYÓNAK?

Miután egyénileg mindenki gondolkozott azon, hogy mit mondhatnak az állatok a hernyónak szorult helyzetében, megbeszélnek párban is csoporton belül. Miután a párok is véleményt cseréltek, gondolataikat leírják, majd a csoportok felolvassák az osztálynak.

Diszlexia-diszgráfia esetén az írásos feladatoknál szükséges lehet az egyéni megsegítés.

C) A HERNYÓ ÉS AZ EGYIK ÁLLAT („CSOPORTÁLLAT”) BESZÉLGETÉSE

A csoporton belül párban oldják meg a gyerekek a feladatot. Egyikük a hernyó, a pár másik tagja a csoport nevét adó állat nevében szólal meg. Rövid párbeszédet alkotnak, amelyet csoporton belül a párok is megbeszélnek, majd leírnak. Végül minden csoport felolvassa társainak is a párbeszédet.

Diszlexia-diszgráfia esetén az írásos feladatoknál szükséges lehet az egyéni megsegítés.

Saját adaptációs kiegészítem:

6. JELENETALKOTÁS

A csoportok rövid felkészülés után bemutatják jeleneteiket a hernyó kiszabadításáról. A szerepeket önállóan osztják ki a csoporton belül.

Verbális-nonverbális megnyilvánulások differenciált kezelése szükséges, a sérülés típusától és súlyossági fokától függően

III. ZÁRÁS, ÉRTÉKELÉS

A) A DIÁKOK VISSZAJELZÉSEI A FOGLALKOZÁSRÓL, A MUNKÁRÓL

Hogyan érezték magukat, melyik feladat tetszett nekik a legjobban, mennyire elégedettek magukkal. A tanító értékeli az osztály munkáját, kiemelve a pozitívumokat: aktivitás, együttműködés, egymás iránti türelem, figyelem, találékonyság.

B) A CSOPORTOK, A DIÁKOK ÖNÉRTÉKELÉSE A MUNKÁBAN VALÓ RÉSZVÉTELÜKRŐL

Melyik feladat megoldásával voltak elégedettek, mi az, amit már gyakorlottabban, ügyesebben tudtak megoldani, mint eddig. Hogyan tudtak figyelni a társaikra, hogyan tudtak kapcsolódni az ő ötleteikhez, tevékenységeikhez. Hogyan sikerültek a feladatmegoldásaik. Hogyan érezték magukat a csoportos munkák során.